

Anders Magnusson *Foredragsholder*

Sorgspesialisten

*Han ble aldri tatt for et av Sveriges mest spektakulære bankran.
Men da moren døde og sorgen innhentet ham, slapp han ikke unna.*

TEKST **Merete Glorvingen** FOTO **Jan Thomas Espedal**

Det var en perfekt plan. De hadde sneket seg inn i bankhvelvet dagen i forveien og skjult seg i et lite rom over ventilasjonsanlegget. Om natten firedet de seg ned og tømte bankboks etter bankboks.

Da personalet åpnet hvelvet neste morgen, 3. januar 1991, stormet de to ranerne ut. Bevæpnet og iført Gorbatsjov-masker forlot de SEB-banken i Stockholm med tre hockeybager fulle av gull, smykker, verdipapirer og over ti millioner i kontanter.

Under flukten fyrte de av flere skudd ►

► mot et vitne som prøvde å følge etter dem. Så forsvant de sporløst. Slik ble de kjent som Gorby-ligaen.

– Ranerne er veldig farlige, uttalte svensk politi i dagene som fulgte. Det spektakulære ranet ble aldri oppklart og pengene aldri funnet. Først da saken var foreldet, sto Anders Magnusson frem som ranets bakmann.

SKULLE BARE Å STOLE PÅ SEG SELV. – Jeg gjør ingenting halvhjertet, sier foreleseren og foredragsholderen. Før tømte han safer tre til fem ganger i uken. Nå hjelper 50-åringen mennesker med å håndtere sorg.

Han sitter i et tomt konferanserom på Oslo Vandrerhjem. Veggene er tapetsert med kursdeltagernes tankekart. De siste 15 årene har han drevet Svensk Institutt for Sorgbearbeidelse. Nå har han også etablert seg i Norge.

Så hvordan havnet han her?

Kanskje startet Anders Magnussons historie da han tolv år gammel bestemte seg for aldri mer å stole på noen andre enn seg selv. Og å bli mangemillionær før han fylte 25.

Da foreldrene skilte seg, måtte Anders flytte med faren til Stockholm, vekk fra alt han hadde kjært i Skåne, inkludert mor og søster.

Tilsynelatende taklet han det bra. I tenårene satset han alt på rugby. Som 19-åring spilte han på landslaget og hadde en lovende idrettskarriere foran seg. Men det var alltid en uro der, som han bare fikk dempet med alkohol.

– Jeg likte alkohol altfor godt. Når jeg drakk, ville jeg ha mer. Jeg fikk ikke nok.

Det var på slike kvelder, i deler av Stockholm som aldri sov, at Anders Magnusson kom i kontakt med en kriminell underverden. Der fant han det han hadde savnet i oppveksten: tilhørighet.

– Jeg ble dratt mot det sterke samholdet. Det var oss mot verden, og jo større de ytre truslene ble, jo tighere ble vi. Vi kunne gå i døden for hverandre.

FILM OG VIRKELIGHET GIKK I ETT. Det handlet om kicket. Om å gjøre det umulige mulig.

– Har du sett *Point Break*, spør han.

Kultfilmen der surfe-ligaen «the expresidents» raner en bank iført gummimasker av Reagan, Nixon, Johnson og Carter, kom på kino noen måneder etter Gorby-ranet.

– Det var akkurat slik vi jobbet. Jeg så etter hvert ingen forskjell på film og virkelighet.

ANDERS MAGNUSSON [50]

Tidligere rusmisbruker, bankraner og straffedømt. Sto bak det store Gorby-ranet av SEB-banken i Stockholm i 1991.

Driver i dag Goodwill Gottgör Brottsdrabbade, et støttesenter for kriminalitetsutsatte, og Svensk Institutt for Sorgbearbeidelse.

Har holdt 30 foredrag med tittelen *I hodet på en bankraner*, og over 200 foredrag om sorgbearbeidelse. Har gitt ut boken *Når Brustna hjärtan läker. En introduktion til sorg og sorgbearbetning*.

Svensk Institutt for Sorgbearbeidelse: Politisk og religiøst uavhengig utdanningsinstitusjon som formidler konkret metode for følelsesmessig bearbeidelse etter dødsfall, skilsmisser og andre tap. Metoden er hentet fra The Greif Institute i California. I 2016 ble Norsk Institutt for Sorgbearbeiding etablert i Kristiansand. (Kilde. Norsk Institutt for Sorgbearbeiding, sorg.no)

Forut for Gorby-ranet hadde Magnusson gjort et grundig arbeid. Etter flere år i bransjen hadde han og kompanjongen det nødvendige nettverket av illojale bankansatte og politibetjenter. De visste hvordan de skulle komme inn i hvelvet uten å legitimere seg, og de kjente til feilen i låsmekanismen.

Ranet ga ham status – og en enorm tilgang på tips og informasjon om mulige nye ran og brekk med høy inntjening. Men det førte også til et stort forbruk av alkohol og kokain.

Senere samme år planla Gorby-ligaen å rane en pengetransport til Riksbanken i Malmö.

– Planen var å blokkere transporten ved å sperre veien med lastebiler, og så stikke av i et helikopter. Vi hadde folk på innsiden som avlyttet politi og vektere, og som tipset oss om aktuelle transporter. Men vi ble stoppet før vi kom så langt, forteller Magnusson.

Da ranerne sjekket inn på et hotell i Malmö og strødde om seg med penger, fattet de ansatte mistanke. Magnusson flyktet nedover gangen og ble skutt i leggen av en politietterforsker da han trosset ordren om ikke å trykke på heisknappen.

Han ble pågrepet, men på vei fra Arlanda

01-03

Bankraneren. Rett før klokken 09 den 3. januar 1991 fanget overvåkningskameraet i SEB på Odenplan i Stockholm opp dette: To bevegde menn iført Gorbatsjov-masker stormer ut av bankens hvelv. Bak denne raneren kom Anders Magnusson i en identisk maske.

01

02

03

flyplass til Stockholm fengsel senere samme dag klarte raneren å rømme idet bilen stoppet på rødt lys.

Noen måneder senere ble han igjen pågrepet, etter at noen hadde røpet skjulestedet hans. Magnusson ble dømt til 6,5 års fengsel for et større ran hos en kunstsamler.

Men ranet av SE-banken? Politiet manglet konkrete bevis som kunne koble ham til ranet. I 2006 ble saken foreldet.

TIL BUNNS MED RUSPROBLEMER. – Man blir ikke mindre kriminell av å sitte inne, påpeker Anders Magnusson.

– Det var min identitet. Det var fremdeles meg mot verden.

I 1996 var han ferdigsonet, fremdeles i 20-årene og med livet foran seg. Han begynte å studere siviløkonomi ved Handelshøgskolan. Planen var å starte en tryggere karriere – innenfor økonomisk kriminalitet.

Men han hadde fremdeles penger igjen etter brekkene og brukte mesteparten på kokain og champagne. Helt til han mistet kontrollen.

Studiene gikk dårlig, og han følte seg ferdig som rugbyspiller, formen var for dårlig. Rusproblemene var også i ferd med å ødelegge

alle hans nære relasjoner. Til foreldrene, men også til kompisgjengen. På byen havnet han ofte i bråk, til slutt ble det for mye for dem, forteller han.

– Da også forholdet til kjæresten tok slutt fordi jeg var utro, kom redselen for å bli alene. Jeg ville heller dø.

Det var da han fant et nytt samhold, i en selvutviklingsgruppe. Personlig utvikling, terapi, hyllemeter med bøker, yoga og meditasjon var det som skulle få ham på rett kurs.

I HODET PÅ EN BANKRANER. SE-banken desember 2009. Denne gangen har Anders Magnusson meldt sin ankomst. Likevel er han nervøs. Foran ham i konferanserommet sitter sikkerhetsansatte i banken han ranet, inkludert sikkerhetssjef Jan Persson. Foredraget han er bedt om å holde, har han kalt *I hodet på en bankraner*. Det ble til i et oppgjør med fortiden, gjennom støttesenteret for kriminalitetsutsatte, som han etablerte i 2003.

Årene etter at han kom ut av fengsel, hadde vært de verste og de beste i hans liv. Rusavhengighet hadde nesten ødelagt ham, men nå var han rusfri. Målet var å ta et oppgjør

med fortiden, å søke forsoning.

Før hadde han sett på seg selv som en slags Robin Hood. Ingen ble skadet. Ingen som ikke fortjente det, ble rammet. De ranet jo store foretak med fete forsikringer. Han så ikke menneskene. Forsto ikke at det å få en pistol mot hodet, kunne sette dype spor.

– Nå innså jeg at jeg hadde påvirket mange menneskers liv, og jeg bestemte meg for å gjøre alt som sto i min makt for å rette det opp.

Foredraget i SEB gikk over all forventning. Senere ble Magnusson invitert til å holde foredrag også i SEBs filialer i Riga og Vilnius.

– Det er utrolig hvor tilgivende mennesker er når man er angerfull og gjør sitt beste for å gjøre det godt igjen. Det er jeg evig takknemlig for, sier han.

HAR BEDT ALLE OM UNNSKYLDNING. I dag driver Anders Magnusson Goodwill Gottgør Brottstrabbade, et støttesenter for kriminalitetsutsatte, og han har holdt over 30 foredrag under tittelen *I hodet på en bankraner*.

Inntektene går til støttesenteret som oppreisning for dem som er blitt rammet av de tidligere ugjerningene hans. Han har bedt alle om unnskyldning, ansikt til ansikt, forteller han. Fra ►

► dørvakten han slo ned på byen en fuktig kveld, til politietterforskeren han rettet pistolen mot.

– Det ble et fint møte. Det første han spurte om, var om jeg hadde hatt en kule i løpet. Jeg svarte at det hadde jeg ikke. Så snakket vi i 20 minutter om episoden, og et par timer om livet og bakgrunnen for det som skjedde. Og så tok vi bilder til Facebook, smiler svensken.

De siste 15 årene har han hjulpet mennesker ut av sorg, som kurs- og foredragsholder. Den uken A-magasinet møter ham, har han vært i Oslo for å sertifisere veiledere i sorgbearbeidelse. Han mener metoden det kurses i, har særlig stor nytte for folk som jobber med pårørende – som ansatte i helsevesenet, psykologer og prester, men også for sørgende som ham selv, som vil bruke de smertefulle erfaringene sine til noe meningsfylt.

Så hva har egentlig gjort ham til sorgeskspert?

– Ekspert blir man når man har feilet mange nok ganger, mener Magnusson. Han sier at det først og fremst er livets harde skole, hans samlede erfaringer, som har gjort ham til spesialist på sorgbearbeidelse.

↑

Hjelperen. De siste 15 årene har Anders Magnusson bygget opp en ny karriere innen sorgbearbeidelse. I desember var han i Oslo for å kurse nye veiledere.

Og ikke minst tapet av moren.

Han hadde kommet seg gjennom en fortid med rusmisbruk og grov kriminalitet. De siste årene hadde han fokusert på personlig utvikling. Selvutviklingsgrupper, yoga og meditasjon hadde hjulpet ham på rett kurs. Perfeksjonisten hadde funnet sine verktøy og brukt dem systematisk. Det var tilsynelatende ikke et problem han ikke kunne komme ut av.

Men da moren døde av lungekreft i 2001, satt Anders Magnusson fast i bunnløs sorg. Selvinnsikt kunne ikke hjelpe ham. Han hadde forsonet seg med moren før hun døde, men det var likevel mange uforløste følelser. Så mye levd liv som ikke var blitt snakket om.

Det var da han ble tipset om den amerikanske boken *The Grief Recovery Handbook*.

Svensken var skeptisk. Som om det fantes en quick fix for sørgende? Sorgbearbeiding for dummies? Det virket så ... amerikansk.

«Boken endret mitt liv.» Han vet det er en klisjé, men da han hadde gjennomført øvelsene som ble beskrevet, var det slik det føltes.

– Det var som om denne stemmen som

↗

Tilbakebetaling.

Han blir ikke rik av å hjelpe andre. – Det handler om å kunne gjøre opp for seg, sier han.

jeg hadde levd med i 25 år, ikke lenger snakket. Som et hav som la seg til ro og ble speilblankt. Smerten var borte, forteller han.

Metoden som hjalp Magnusson, handler i all hovedsak om å formidle det usagte og uforløste i et fullbyrdelsesbrev, et personlig brev til moren, som han leste opp for et vitne. Effekten overrumplet ham. Var det virkelig så enkelt?

Han kontaktet forfatteren, fikk tillatelse til å oversette boken til svensk og utdannet seg som veileder i metoden ved the Grief Recovery Institute i California. Ikke lenge etter grunnla han Svensk Institutt for Sorgbearbeidelse.

– Jeg gikk «all in». Denne nye åpenbaringen jeg hadde fått, måtte jeg gi videre til andre, forklarer foredragsholderen.

– I vår vestlige kultur anerkjenner vi ikke de vonde og triste følelsene. Vi har hørt det siden vi var barn: Ikke vær lei deg. Når noen dør, sier vi: «Vær takknemlig for den tiden du fikk, tiden legger alle sår, hun har det bedre der hun er nå.» Når noen skiller seg, sier vi: «Hun var ikke den rette for deg, du kommer til å treffe en ny.» Det er velmente ord som handler om at vi er ubekvemme i møtet med sorgende. Vi vet ikke hva vi skal si. Slik skapes myter om sorg, mener Magnusson.

Hans viktigste budskap er dette:

– Sorg er en normal følelse. Vi må tore å kjenne på den og snakke om den. Vi må slutte å si at vi har det så bra hele tiden.

GJØR VERDEN BEDRE. Anders Magnusson mener mangel på kommunikasjon hindrer mange i å komme ut av sorgen. Foredragene hans har lenge vært utsolgt i Sverige. Også de fem første i Norge ble raskt fulltegnet i høst.

– Nå føler jeg at verden er blitt til et bedre sted med meg i den.

I dag er Magnusson gift med Camilla Magnusson, kjæresten gjennom 20 år, som ikke ga ham opp. Sammen har de to døtre på 10 og 13 år. Han kaller dem guruene sine. De kjenner fortiden hans og vet at den er ikke er noe å være stolt av.

– Hvis jeg ser på all skade jeg har forvoldt og de tusentalls menneskene jeg har hjulpet, er jeg karmamessig på plussiden, oppsummerer Magnusson.

– Det er i alle fall det jeg selv mener. ●

a-magasinet@aftenposten.no

ENQUETE

Tre om Anders Magnusson

LARS JOHANSSON

[Kriminalinspektør i etterretningstjenesten, Stockholm]

Som gjerningsmann var han grandios, psykisk sterk, en rockestjerne blant de kriminelle. Jeg kunne ikke unngå å bli fascinert av ham. Da han tok kontakt mange år senere, var det for å få hjelp til å identifisere ofre for ugjerningene sine, for å be dem om unnskyldning. Vi har jevnlig kontakt i dag, og vi har stor respekt for hverandre.

LISE-LOTTE STRÅDAL

[Shift manager, Casino Cosmopol, Stockholm]

Jeg var 27 år og gravid da tre maskerte, bevæpnede menn stormet kontoret til kasinoet. Jeg fikk en pistol mot hodet og trodde jeg skulle dø. De tapet munnen min og bandt meg. Jeg var livredd i mange år. Da Anders tok kontakt 20 år senere, kom alt tilbake. Men møtet gikk fint. Det hjalp å få bearbeidet det som skjedde. I dag jobber jeg som kasserer i hans støttesenter for kriminalitetsutsatte. Han er et fint menneske, men man merker at han også har en mørk side.

JAN PERSSON

[Konsernsikkerhetssjef SEB]

Da han ringte og ba om å få gjøre opp for Gorbys ranet, tenkte jeg at han måtte være gal. Men en stund senere fikk jeg høre om foredragene han holdt til inntekt for kriminalitetsutsatte. Da booket vi ham som foreleser for våre sikkerhetsansatte. Mange vil nok si «en gang bankraner, alltid bankraner», men jeg opplever at det virkelig er dette som driver ham: Å gjøre det godt igjen.